

Тчінка О.

Дві п'єски для
дитячого театру
Полтава, 1919

6161
1799

7924

Олеся Пилива.

Дві п'єси
для
дитячого театру

Тьокіава
1919.

Киево-Святошинська друш.

Поверніть книгу не пізніше
зазначеного терміну

24.10	92	N199		
79	2181	99		

1.19-2

п 92

п 924

ВИДАННЯ ПОЛТАВСЬКОЇ СПІЛКИ СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ.

ОЛЕНА ПЧІЛКА.

ДВІ П'ЄСКИ

ДЛЯ

ДИТЯЧОГО ТЕАТРУ.

1. Весняний ранок Тарасовий.
2. Казка зеленого гаю.

ПОЛТАВА.

1919.

Сем. О, я наловлю верховодиків багато!

Гриць. Що—верховодики! можна й карася, або лина вловити!

Сем. Як піймається, то добре!..

Гриць. Піймається!

ВИХІД II.

Наталя й Секлета (*виходять з гаю*).

Нат. А що се ви тут робите?

Гриць. Кошелики плетемо.

Секлета. Чого ж се ви сюди зайшли? (*загляда до роботи Семенкової*).

Гриць. А що ж таке? хіба не можна?

Нат. А вівці як будуть—сами?

Гриць. А ваші гуси як? ви ж їх покинули.

Нат. Е!... наші гуси нікуди не підуть!...

Гриць. Еге, „не підуть!“... Будуть вони вас дожидатись! А ось нехай зайдуть у панську пшеницю, то оконом вам добре плечі полата!

Нат. Стережіться лишень сами!

Максим. Ми своє діло знаємо.

Секлета. Ходім, Наталю!... (*рушають з місця, зустрівають Олену й спиняються*).

ВИХІД III.

(*Олена веде Тараса; за ними—Катря з квітками в попередниці*).

Гриць. О! ще дівчата йдуть! і чого?—Нічого їм робить!

Сем. І Тарас іде.

Олена. Іди, йди, Тарасе! Погуляєш тут з нами,—таки ж Бог неділю дав!

Т а р. А ягнята?

О л е н а. Та Андрій же поглядить.

Т а р. Хіба!... *(розглядається, втішно одди-хуючись)*. Як гарно!

Н а т. Се ви по квітки ходили?

О л е н а. Еге ж.

Н а т а л я. А ну, покажіть! *(роздивляється на квітки)*.

С е к л е т а. Які гарнесенькі!...

Н а т. Проліски... сон...

К а т р я. Се нас панотцева дочка, Оріся, по-прохала, щоб ми квіточок принесли,—вона дуже любить.

О л е н а. А поки там панна Оріся натішиться,—ось я собі віночка сплела! *(поправля віночок на голові й сіда на колодку)*.

К а т р я. І ми сплетемо. Сідайте, дівчата, та будемо плести вінки! ще їх багато є, тих квіток, отам понад яром, то можна ще нарвать!

Н а т. Добре. Як треба буде, то й ми поможем. *(Катря, Наталка й Секлєта сідають долі й плетуть вінки, часом приміряють до себе)*.

О л е н а. Бач, Тарасе, як тут гарно! все вже порозвивалося! зелено так, хороше! *(заводить співом сама собі)* „А вже весна, а вже красна!“...

Т а р а с. Правда, що „весна красна!“... Гарно! Сонечко вже так пригріває, вітрець такий легенький... мов тебе на крилах несе!

О л. А глянь, он які хмарки,—біленькі, біленькі, мов ягнятка!

Т а р. А небо—сине, сине!... Так мені, Олено, чогось весело, люблю сьогодні, сам не знаю чого!...

Так би, здається, кудись побіг, полетів! Не стя-
млюся чогось!...

О л. То й добре, що весело! (*підспівує*)
„А вже весна, а вже красна!“... (*уриває*).

Т а р. Може то не перед добром?... Може, ве-
село на душі—перед яким лихом!...

О л. Е, чого там „перед лихом!“

Т а р. (*то ходить, то спиняється*). Ба! То-
бі добре казати! ти живеш у розкошах... А най-
важніш—ти вільна! І батько твій не кріпак, і ма-
ти не кріпачка, увесь рід—вільний.

О л. (*сплескує руками*). О, не дай, Господи,
щоб ми були панські!

Т а р. Ото ж то й є!

К а т р я (*до Тар.*). А чого так, що Олена
вільна, а ми панські?

О л. (*гордовито*). Бо я—козачка! Увесь наш
рід—козацький, здавен!

Т а р. Та наш дід кажуть, що й ми козаць-
кого роду, тільки як збідніли, то й стали панські;
перше тільки послухали, за землю, а потім і зов-
сім нас повернено у кріпаки.

О л. Погано!

Т а р. (*усміхнувшись*). Звісно, погано! Ні за
що тебе не вважають! Б'ють та, мов тую собаку,
продають, міняють!...

Н а т. Еге. Оце наші тітка казали, що вчора
в двір привезли дівчину з чужого села,—наші
пани виміняли за індики.

Т а р. Ото ж,—саме воно!

О л е н а. За інлики?!

Н а т. За індики ж. У наших панів є білі

індики, а якісь чужі пани, як приїздили вгости до наших, то й побачили,—і їм дуже сподобались білі індики, бо в їх нема таких. От і замінялися: наші пани дали пару індиків білих, а ті пани дали за те дівчину,—оце й прислали, в горниці. Кажуть, вона плаче, плаче, бідна! бо взяли ж од батька-матері, а тут же в неї нікого нема свого, всі чужі...

О л е н а. Ну, я не знаю, що я зробила б!...

Секлета. Я втекла б!

К а т р я. І я втекла б!

Н а т. Еге, втечеш!... Хіба не доженуть? або дома не знайдуть? Найдуть! та ще як битимуть! Ще гірш тоді...

Т а р. Ото ж і горенько наше!... (згодом) І так до віку, до скону!... Знущаються з тебе, нападається всяк... І ніхто не оглянеться!...

К а т р я (до Тараса). Тобі то найгірше?

О л. Чого Тарасові найгірше?

К а т р я. Бо в його ж матері нема. Він сирота. Ніхто й не пожалує! Всі збиткуються. Мачуха б'є...

Секлета. Еге; ми з Наталкою йшли на тім тижні поуз їх двір і бачили, як мачуха його била,—за те, що відро впустив у колодязь. Та лаяла, лаяла, на всю вулицю кричала-проклинала!

Т а р. Ото ж! „проклятий“ я, прокляте моє життя! (заломлює руки).

О л е н а. А ти, Тарасе, не журись так велими: може, ти колись викупишся!

Т а р. І-вже!... де вже мені викупитись!... Яким

способом я викуплюсь?!

Н а т. Може, на дяка висвятишся.

Т а р. (*гірко всміхнувшись*). Навряд!...

О л. А може? Ти ж читати вже навчився в дяка?

Т а р. Та читати я навчився, добре вмію.

Н а т. (*до Олени*). Тарас уже й над мертвими читає.

О л. Над мертвими!

Н а т. Еге.

К а т р я. Ой, як він не боїться!

С е к л е т а. Не дай, Боже!... Я так боюся мертвих!... Щоб оце мені приступити до мертвого та ще читати над ним, та ще, борони, Боже, вночі,—та нехай би мене по коліна золотом обсипали, то не читала б!

Н а т. Не читала б, як дяк посила! Битиме ж.

Т а р. Та й чого боятися мертвих?—Нікому вони нічого заподіяти не можуть... Вони вже наспочивку... Душа до Бога пішла! Ні журби, ні смутку... „Ні печалі, ні воздыханія!“

О л е н а. Се молитва така є? Я колись чула, як вичитували... Ну, я тих молитов щось не дуже поймаюсь... Батько вчать мене... та якісь такі слова тверді...

Т а р. Ні, молитви гарні єсть,—так тебе аж за серце бере! Звісно, як вже хто добре вміє вичитати. Псалми хороші є. Я люблю псалми—і на пам'ять знаю де-які.

О л. А ну, покажи.

Т а р. Та що ж... Навряд чи розбереш... Ну,

хіба одну прокажу; тільки по-иншому трохи, ніж у книжці, щоб тобі розбірніш було. Я часом тую псалму сам собі співаю, десь у кущах... щоб не почувли та не били!...

О л. А ну, ну, яка там тая псалма?

Т а р а с. Та ось яка:

„Чи ти мене, Боже милий,
На вік забуваєш?
Одвертаєш лице своє,
Мене покидаєш?
Доки буду мучить душу
І серцем боліти?
Доки буде ворог лютий
На мене дивитись
І сміятись?! Спаси мене,
Спаси мою душу!
Хай не скаже хитрий ворог:
„Я його подужав!“
І всі злії посміються,
Як упаду в руки,—
В руки вражі! Спаси мене
Од лютої муки!“ ¹⁾

О л е н а. Хороша пісня. Тільки смутна дуже!

Т а р. Вони всі такі, псалми... Та вони мені до сподоби!...

О л. А мені хочеться більш веселих співати! От, як ота, що ми тоді вдвох з тобою у діброві співали, як у яр до криниці ходили.

Т а р. (усміхається). Тоді весело було!...

1) Переклад Шевченковий. (Є в „Кобзарі“).

ВИХІД IV.

Юрко, Максим і Павло (*перше за коном*).

Юрко, Максим (*за коном*). Хлопці, а-гов!...
Грицьку! Семене! а де ви?... Чи ви ту-у-т?...

Гриць. Тута! тута!...

Семен (*гука*). Осьдечка ми, тута сидимо-о!

Юрко (*виходить з лівого боку, з Павлом і Максимом*). А ми вас усюди шукаємо! Ходім гнізла драть.

Максим. Там у лузі, на осокомах, такого гнізд—хто зна й скільки!

Семен. Ходім, ходім! (*устає*).

Гриць. Буде вже тих кошеліків! (*устає теж*).

Олена (*підбіга*). Ой, ні, ні! Не видирайте гнізд! не треба! не йдіть!

Юрко. Чом не треба? ото вигадала!

Ол. Бо не треба! Шкода пташок!... От, у нас на леваді,—там, на безверхому дубі,—як видерли хлопці пташеняток, то бідна мати їх так побивалася! Все літала, кружляла та так жалібно квиліла!... Не треба, не треба видирати пташенят!

Юрко. Ет!...

Тар. Справді, братця, не треба драть гнізд. Ось ходім краще, виріжемо собі сопілки.

Семен. Про мене, ходім.

Ол. Ні, не йдіть! краще будемо в що-небудь гратися (*приклада руку до чола*). О! онде ще діти йдуть!

Юрко. Та вже ж! як оглядяться, де купка збереться, то й ідуть!

Ол. Ну, то й добре,—буде більший гурт.

ВИХІД V.

(Зінька веде за руку Галю в червоний спідничці, за ними інші діти).

Олена (до Галі). А! яке малесеньке! Ти куди йдеш?

Галя. По лопуцьки.

Гриць, Семен, Максим. По лопуцьки!

Юрко. Ще й їй по лопуцьки! Ха-ха-ха!...

Ол. А добрі ж тобі лопуцьки!

Галя. Доблі.

Ол. й інші дівчата. Ха-ха-ха!

Зінька. А ось їй хрещена мати яблучок дала,—у їх ще досі задержались, у льоху.

Ол. А! яке гарнесеньке яблучко!—червоненьке! Ідїть же всі до купи,—gratis! йдїть! Ну, дівчата, хлопці! будете в „гуси“ граться. Ідїть, ідїть, всі до гурту! Ти будеш „вовком“ (показує на которогось хлопця), а я хазяйкою.

Діти (рихтуються; „вовк“ одходить на бік, „гуси“ мов би пасуться).

Ол. „Гуси додому! вовк за горою!“

Діти. „За якою?“

Ол. „За кам'яною“.

Діти. „Що він робить?“

Ол. „Гуску скубе,—сіру, білу, волохату, тікайте до хати! Гуси додому!“ („Гуси“ втікають; „вовк“ хапає одну „гуску“).

Олена (до вхопленої „гуски“). Ну, тепер ти будеш „вовком“, а ви йдїть, пасїться! (грають удруге в „гусей“).

Ол. Ну, тепер знаєте що? давайте в „воло-

даря!“ От, як раз і маленьке єсть (*показує на Галю*). Вона буде „Мизине дитятко“. Ну, ставайте в коло! всі, всі! А ви (*до Тараса й Наталки*) прийдете з „Мизиним дитятком“.

Н а т. Ну, Тарасе, берімося! стільчика ¹⁾ з рук зробимо,—берися руками отак, а ви нам „Мизине Дитя“ посадить. (*Всі метушаться, стають в коло; двоє садовлять Галю на руки Тарасові й Натальці, сами стають коло їх*).

О л е н а (*порядкує*). Отак, отак! Осюди йдіть! Ну, тепер починайте!

Т а р а с, Н а т а л к а й інші „посланці“ перед колом співають (*ноти на стор. 23-ій та 24-ій*). „Володарь, Володарочку, одчиняй та ворітєчка“.

К о л о (*співа*). „Хто ж тих воріт кличе?“

„Посланці“.—„Панській служечки“.

К о л о (*дівчата*). Панській служечки!

К о л о. Що ж нам за дар несуть?

Посланці.—„Ярої пчілоньки“.

К о л о (*дівчата*). „Ярої пчілоньки!“

К о л о. Ще ж нам сього мало!“

Посланці. „Мизине Дитятко!“

К о л о (*дівчата*). „Мизине Дитятко!“

К о л о. А в чім те Дитятко?“

Посланці.—„У сріблі, у злоті!“

К о л о (*дівч.*). У сріблі, у злоті!“

К о л о. На чім та посажене?

Посланці.—„На золотім кріслі.“

¹⁾ „Стільчик“ робиться так: одно—випростує праву руку і береться за локіть лівої руки когось другого, а свою ліву руку згинає і бере себе за локіть правниці; друге так само—бере правою рукою лівий локіть. Виходить ніби „стільчик“—носильця.

Коло (дівч.) „На золотім кріслі!“

Коло. А що ж воно має?

Коло (дівчата).—Золоте яблучко!

Коло (всі). „А чим покравася?“

„Посл.“—„Золотий ніжик має!“

Коло (дівч.) „Золотий ніжик має!“

Коло. „Воротарь, воротарочку, одчиняй та ворітечка!“

(Олена розрива Коло, впуска Тараса й Наталку; вони стають посередині Колоа з Галею на руках. Інші „посланці“ прилучаються до Колоа, і всі йдуть кругом, „по сонцю“).

Всі (співають).

„Мизине Дитятко,

Як сонечко в небі,

Високо зіходить,

Низенько заходить.

Вітаймо Дитятко,

Вітаймо Мизине!“

Коло (дівч.). „Вітаймо Мизине!“

(Коло спиняється, і всі вклоняються „Дитяткові“. Далі Галю виносять, садовлять на колодку. Всі теж підходять до неї).

Ол. Ось наше Мизине Дитятко! яке гарнісіньке! (сіда коло Галі й гладить по головиці).

Зінька (сідає з другого боку). І яблучко в його яке гарне!

Нат. Гарне! (до Галі). Дай же й мені!

Максим. Ні, мені. Я тобі лопуцька дам.

Інші. „Ха, ха, ха!“... „І мені!“ „І мені!“

Гриць. Ось на тобі й ножика, та вірж мені шматочок! (дає ніжик).

Інші. „І мені дай яблучка!“ уріж „покуштувати!“ *(простягають руки)*. Дай! дай! дай!

Галя *(ріже, Зінька пособляє. Галя дає декому по шматочку)*. На тобі!... А се тобі!... А се тобі!...

Інші. „От спасибі!“ „Ой, яке ж солодке!“ „Яке добре!“ „Ой, яке добре!“

Гриць. Шкода, що мало!

Інші. Ха, ха, ха! Він би хотів багато!

Гриць. А хотів би! чому ні?

Олена *(встає)*. Ну, тепер „підживились“, заспіваємо ще пісні якої.

Нат. *(плече в долоні)*. Веснянки! веснянки!

Ол. Еге ж! отієї, що я приточила: „Ми лугами йдем“... Ти ж, Наталко, знаєш?

Нат. Та знаю!

Катря. І я знаю!

Секлета. І я знаю!

Ол. От, і добре! Се мене Тарас навчив так перебендювати. Він яку схоче пісню доточить, або й зовсім цілу вигидає! А я й собі вчуся так... Ну, починайте ж!

Всі співають. *(Ноти на стор. 24-ій)*.

„Ми лугами йдем, берегами йдем,

Шумлять луги дуже, (2)

Та шумлять луги дуже.

Та шумить вітер, та шумить дощик,

Нам тее байдуже, (2)

Та нам тее байдуже!

Там на річеньці, попід бережком,

Плавають утята, (2)

Та плавають утята;

Ми туди підем, ми туди підем,
Де гарні дівчата, (2)
Та де гарні дівчата.
Не хизуйтеся ви, дівчаточка,
В червонім намисті, (2)
Та в червонім намисті.
Вже не час гулять, таночки водить
На музиках в місті, (2)
Та на музиках в місті;
А ходім з нами у зелений гай,
Де проліски сяють, (2)
Та де проліски сяють,
Де березоньки край калиненьки
Рясним листом мають, (2)
Та рясним листом мають.
Ой шумлять гаї, розвивається
Деревина рясна, (2)
Та деревина рясна,
Та шумлять води, розливаються,
Шумить весна-красна, (2)
Та шумить весна-красна!
Ти гуляй, гуляй, та челядонько,
Хлопці і дівчата, (2)
Та хлоп'ята й дівчата!
Бо прийшла весна, бо прийшла красна,
На радість багата, (2)
Та на радість багата!"

ВИХІД VI.

О коном *(скрадається перед кінцем співу)*.
Окон. Се що таке?!
Діти. Ой, лишенько! Оконом!... Оконом!!...

О к о н. Що се ви тут за співи такі завели?!
Ось я вам задам! *(ляскає пугою, всі розбігаються, кричучи: „Ой, лишенько! ой, рятуйте!“ Зостаються Тарас і Олена).*

О к о н. *(до Тараса).* А! се ти, ледацюго, всіх до дурниць приводиш? Ось я ж тобі покажу, як шануватись, вражий сину! *(Замахується пугою).*

О л е н а *(кидається до окон., хапає за руку).*
Дядечку! не бийте його!...

О к о н. А ти що за оступниця така знайшлася? Геть! Ось я йому!...

О л е н а. Паночку, лебедику! не карайте його! він не винен! се я призвела всіх поспівати, погулятися! Паночку, голубоньку, я вас прошу, я вас благаю!...

О к о н. *(трохи вгамований).* Бач, яка!... *(на бік)* Гарне дівча, враг його не взяв! Ти чия?

О л е н а. Козаченкова, Петрова.

О к о н. *(на бік).* Хороша, бісова чорнобривка! Очиці так і грають!... Ну, чортів кришенику, дякуй оцій навісній, що так просить за тебе! та знай, що якби не вона, то я б з тебе шкуру спустив! *(рушає).*

О л е н а. Паночку! Ви ж і інших там не бийте! Згляньтеся,—задля неділеньки святої!...

О к о н. *(з усміхом).* Бач, яка свята та божа! *(свариться)* Хитра з-біса!... Ну, нехай вже... Та скажи там батькові, що мені до його діло є, що я прийду якось до вас.

О л. Добре, скажу.

О к о н. Гарна, бодай її курка вбрикнула!...
(іде геть. Тарас рушає теж).

О л е н а (до Тар.). Постій, — куди ж ти! Вже ж він пішов! Уже нічого не буде!...

Т а р а с (сідає на колоду). Отак завжди!... Забудеш на хвилину своє лихо, розважиш свою душу, а тут... знов! Коли б не ти, він би мене скатував!...

О л е н а (сіда й гладить Тараса по голові). Бідний ти, бідний, Тарасочку!

Т а р а с. А за-віщо напався?... Хіба вже кріпацьким дітім не можна погуляти, поспівати, повеселитися?... Весну Бог дав, свято!...

О л е н а. Тяжко жити кріпакам, се правда!...

Т а р. (палко). Та так тяжко, що часом узяв би, знявсь — і пішов би світ за очі!... Та куди ж підеш? де подінешся? хто прийме, порятує?!...

О л. Ні, не йди, не йди з села! Куди ж ти, справді, підеш?! Доженуть, знайдуть, битимуть!... ще гірш буде...

Т а р. А може б і не знайшли...

О л. Та хоч і не знайшли б, так хіба ж добре по мандрах тинятися!

Т а р. Та добро не велике! А ти знаєш, Оленко, я ходив раз у мандрівку... як був у дяка... Дяк запив і не зоглядівся... Три дні не був я дома.

О л. Коли ж се? Бач, мені й не хваливсь!...

Т а р. Та... не було чим і хвалитись... нічого доброго не виходив...

О л. (дуже зацікавлена). Куди ж ти ходив?

Т а р. (усміхнувшись). Кінця світу шукать...

О л. Що?

Т а р. Та бачиш ти... чув я, що єсть таке

місце, де сонце западає—і там ніби-то кінець світу...

О л. Еге ж, кажуть, кажуть! там уже край! Ну? та й що?

Т а р. Так ото я й хотів дійти до того місця,—мені здавалося, що се не повинно бути дуже й далеко... Тільки не знайшов я того місця, бо його й зовсім нема.

О л. Як нема?

Т а р. Так! мені се розказали люди, що більше знали, ніж я. Як ото я йшов, усе так на захід, на захід сонця—„до краю“, мовляв—та другої ночі заночував у полі, під копами, бо се в жнива було; а тут якісь подорожні теж прибилися,—обламалися та й привернули до кін. Був між ними бурсак один, з Києва; розклали огнище, і я сів біля вогню, дали й мені їсти. Старі, двоє дядьків, потім поснули, а бурсак ще довго зо мною розмовляв... Такий він добрий, видно, був, говорив до мене приязно... та роспитував, куди я йду і що... то я йому й розказав, що в мене на думці було. А він мені й довів, що кінця світу нема, що сонце ніде не западає. Там якось виходило, що то зовсім не сонце йде, а що земля повертається... Земля, каже, кругла, то кінця їй і нема. І, правда, так і було: як ішов я, то здавалось: ось як дійду до того пагурка, то вже ближче буде до краю; аж я надійду до того місця, а передо мною знов якесь поле вирине, знов далечінь якась... Бурсак мені й на кавунові показував; мов справді так виходить... То я й вернувся.

О л е н а Чи ти бач!...

Т а р. Я хотів би ще багато довідатися, як воно, що воно в світі діється... Ох, Оленко, я так хотів би вчитися, так хотів би! Бо що ж ті дяки знають?..

О л е н а. Навчишся ще!

Т а р. (*із сльозами*). Та коли ж я навчуся?! як я навчуся?! Я ж кріпак, кріпак нещасний! нікуди я не виб'юся з мого лиха! до віку, до суду отак буду пропадати! (*бере Олену за руки*) Ой, Оленко, Оленко! ти того не розумієш, бо ти вільна!...

О л. Знаєш що?... І ти будеш вільний.

Т а р. Я?... яким дивом?!

О л. Я тебе викуплю!

Т а р. Ти?!

О л. Я. Ось тато вернеться з Криму, продадуть рибу, сіль, я й попрошу в їх грошей. Або нехай мені один віз риби подарують. Може ж сього й доволі! Он же пани віддали дівчину за пару індиків,— то може ж тебе за скільки там карбованців, чи за віз риби віддадуть! Риба дуже добра (*плеще в долоні*). От-то лепсько буде!..

Т а р. (*усміхнувшись*). Ото що вигадала!...

О л е н а. Еге ж, еге ж, я придумала! так буде! Не журися ж, не журися, Тарасочку, не треба журитись! Ти будеш вільний, будеш учитися, будеш знати про все, про все!

Т а р. Хотів би я довідатися теж, як то воно діялося колись у нашій стороні. Той бурсак казав, що й такі книжки є. І наш дід як почнуть розказувати, то, Господи, що діялося колись

отут такі, в наших сторонах! Були такі люди—
гайдамаки...

О л е н а. А! знаю, знаю! Наша баба теж ка-
жуть, що ті гайдамаки ховалися ось отут, у
Гайдамацькім Яру.

Т а р. „Ховалися!“ (*встає, ходить*) Не завжди
вони ховалися! Вони збиралися цілими ватагами
та воювалися з напасниками, що кривдили лю-
дей. Гайдамаки були спалили Смілу і велике
місто Умань. О! дід як почнуть розказувати про
козаків! Таке військо було, лицарі такі—запо-
рожці; а в їх був найстарший—гетьман! Попе-
реду їхав з золотою булавою! (*вимахує рукою*)
От-то було гарно! Булава сяє, зброя блищить, а
він на воронім коні перед козаками. А військо,
як море шумить! Ой, хотів би я бачити гетьмана!

О л е н а. А гетьманші теж були?

Т а р. Не знаю... Мабуть, були!

О л. Ну, як ти вивчишся, то про все довіда-
єшся і мені розкажеш!

Т а р. (*сїдає знов*). Ще знаєш що?...

О л е н а. А що?

Т а р. Я... я хотів би ще чогось навчитися...

О л е н а. Чого?

Т а р. Я хотів би навчитися добре малю-
вати... Я й був у діякона, в Лисянці, хотів на-
вчитися в його, бо він трохи малював; так ні
він і сам не дуже тямив, а мене й зовсім не хо-
тів учити,—я в його більше за попихача був..
То я пішов до маляра, в Тарасівку; так сей по-
дививсь мені на ліву руку і сказав, що нема в

мене кетети до малювання.

О л. Се шкода!...

Т а р. (*запалюючись*). Ні, се неправда, неправда! Я знаю, що неправда! Я колись... крадькома... взяв у діякона краски й красильце—і намалював ангола!...

О л. Ти?! ангола?...

Т а р. Еге ж, ангола Михайла,—такого, як я бачив у церкві, в Лисянці: він такий, ангол, з крилами, тільки з мечем і вбраний по-лицарському. То ж я такого хотів написати... і мені здається, що я добре намалював... Об тім не знаю...

О л. А де ж той ангол, що ти намалював? я хотіла б побачити.

Т а р. Нема!... Діакон закресив його та сам якогось іншого образу на тім полотні хотів малювати... та й не знаю вже, як там було!...

О л. Ну, ти знов намалюєш!

Т а р. Ой, Оленко, голубко, як же я хочу вчитися малювати! щоб добре малювати! Я й тебе змалював би!

О л. (*усміхнувшись*). Мене?...

Т а р. Тебе! Ти така добра, гарна! Ти теж до ангола подібна, тільки вже до іншого; отам у костелі є такий, коло престола намальований: увесь у білому, крила білі, кучері по плечах ясні. Такий хороший! Ох, як би я хотів усе, все вміти малювати!

О л. І будеш! Навчишся й малювати! Ось тільки...

Т а р. Я, Оленко, статкував би, пильнував. Той окомом бреше, що я ледащо!

О л. А вже ж бреше!

Т а р. Я не ледащо! Я хочу робити, працювати, я шукаю людей, щоб добру навчили! Ну, що ж, коли я сирота, коли я нещасний уродився.

О л. *(встає)*. Не журися! не треба журитися. *(Урочисто)* З тебе будуть люди!

ВИХІД VII.

(Діти наближаються оддалеки, зза кущів, прислухаються та шепчуться).

Т а р. Ох, коли б то так було, як ти кажеш! Я навчився б! я рятував би й інших, таких бідолашних, як я! Мене б люде не проклинали, а шанували б. Я так люблю наших людей нещасливих, усіх, усіх,—і старих, і малих! Он, глянь: виглядають бідні, кріпацькі діти зза кущів, бояться вже й на світло божее показатися! Їм і сонечко хотять заступити!

О л. *(придивляється й теж бачить оддалеки дітей)*. Ви тут? Ідіть, ідіть сюди всі! *(Діти надходять)*. Не бійтеся: вам нічого не буде,—я вас випросила всіх і Тараса теж. *(Урочисто)*. Ідіть, я хочу навчити вас нової пісні,—на честь нашому Тарасові.

Т а р. Мені? *(стає окреме)*.

О л. Тобі.

Діти *(стають гуртом)*.

О л е н а *(заспіває на голос відомої пісні: „Ой, ізза гори та буйний вітер віє, а там удівонька та пшениченьку сіє“; всі підхоплюють)*.

„Ой, ізза гори та буйний вітер віє,

А там наша Мати та пшениченьку сіє.

Іще ж наша Мати краю ниви не дійшла,

А вже на Вкраїні та пшениченька зійшла.
 Має вона в себе та синів-соколяток,
 Має вона в себе щирих, вірних дівчаток.
 Мати ж наша, Мати! не журися ти нами.
 Ми повиростаєм, працюватимем сами!
 А Тарас наш любий злоте слово прокаже,
 До ясної долі добру стежку покаже.
 Ми ж йому тепера за всі муки вклонімся,
 Як брати й сестриці, до його пригорнімся.
 Підеш, наш Тарасе, на доріженьку праву,
 Своєму братерству, Україні на славу!

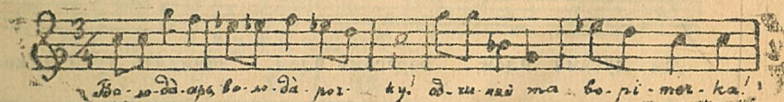
Гадяч, 27-го січня, 1914 року.

Олена Пчілка.

„Володарь“ (веснянка-гра).

(Мелодія і слова—народні) ¹⁾.

(Хор). „Посланці“ перед колом.

(Хор).
 К о л о.

Що ж нам за дар не - суть?
 А я - ки - ий дар най - кра - щий?
 У що ж во - но вбра - не?
 На чім та по - са - же - не?
 А що ж во - но ма - є?
 А чим по - кра - ва - є?

¹⁾ Записала на Волині О. Пчілка.

„Посланці“.

Я - ро - І пчі - лонь - ки!
 Ми - зи - не ди - тят - ко.
 У сріб - лі у зло - ті.
 На зо - ло - тім крі - слі.
 Чер - во - не яб - луч - ко.
 Зо - ло - тий но - жик ма - є.

(Хор).
 Коло.
 Голоси тонші
 (наче дивуючись).

Я - ро - І пчі - лонь - ки!
 Ми - зи - не ди - тят - ко!
 У сріб - лі у зло - ті!
 На зо - ло - тім крі - слі!
 Чер - во - не яб - луч - ко!
 Зо - ло - тий но - жик ма - є!

Веснянка.

шумлять луги дуже та шумлять луги дуже!

Сон-Мрія,

або

Казка зеленого гаю.

Дійство на 1 одслону.

ДІЯЧІ:

Варка, дівчинка 12 літ. } Діти—„біжен-
Пилипко, її менший брат. } ці“ з Волині.

Катря, 14 літ, полтавська школярка.

Лісова Русалка.

Лісовик (за лаштунками).

Зозулька, дівчинка.

Ворона, дівчинка.

Соловейко, хлопчик, 1-й.

Інші соловейки, хлоп'ята.

Горобчик, хлопчик, 1-й.

Інші горобчики.

Перепел, хлопчик, 1-й.

Інші перепелята.

Одудець, хлопчик.

Хохітва, хлопчик.

(Невеличка галявка в гаю; з усіх боків дерева, куці. Праворуч, ближче до краю, купка соломи, біля неї пеньок, або оцупок. Погожий майовий ранок).

В И Х І Д 1-й.

За коном. Зозуля. Куку! куку!... куку, куку!

Варка й Пилипко виходять з правого ¹⁾ боку з кошиком.

Варка. Ой, моя доленько! що його робити?... Нема дороги!... (*загляда за куші*) Он отам ніби стежечка, та хто ж її зна, куди вона виведе! Може, як підемо у той бік, то зовсім одіб'ємось!... От, горенько наше! А спитать нема в кого,—ніхто не стрівається!...

Пилипко. Я не можу більше йти! у мене ноги болять!...

Варка. Ноги болять? Ну, то сядемо, трошки відпочинемо (*сідають обое біля соломи, Варка ближче до краю, заглядаючи в кошик*). І печериць ми не набрали, дарма тільки з кошиком носилися!

Пилипко. А я ж одну найшов!

Варка. Та що ж—одну! Коли б знайшли більше, то хоч би було чим похвалитися дома, а то тільки дарма ноги били! Та ще й така пригода: заблудилися!... Ну, посидимо, пождемо,—може, хто йтиме, то розпитаємось.

Пил. Я їсти хочу!

¹⁾ Правий бік і лівий лічаться від споглядачів, се-б-то від тих людей, що дивляться на дійство, а не від діячів. Авторка просить про це пам'ятати при постанові.

Варка. Що ж я тобі дам—у лісі! Нема ж нічого! І ягоди ще ніякі не поспіли. Та тут і нема їх стільки, як у нас: у нашій стороні—і суниці, й черниці, а тут...

Пил. Ой, скільки в нас на потерєбі суниць було! та які гарні, червоні. Підеш—набереш...

В И Х І Д 2-й.

Катря. (*Співа за лаштунками*).

Ой за гаєм, гаєм,

Гаєм зелененьким,

Там орала дівчинонька

Воликом чорненьким.

Орала, орала,

Не вміла гукати,

(*виходить на кін*)

Та найняла козаченька

На скрибочку грати.

А! тут хтось є!... якісь чужі,—щось не по знаку... Добридень вам!

Варка (*радо вклоняючись*). Добре здоров'я! (*сама собі*) От, хвалити Бога, хоч роспитатись можна (*встає і йде до Катрі*).

Катря. Звідкіля ви? що ви тут робите?

Варка. Та ми на хуторі живемо,—Павленків зветься. Пішли були по печериці, бо казали нам, що вже вони єсть,—та й заблудились ми... Оце сіли та й ждали, поки хто йтиме, щоб роспитати.

Катря. Ви з Павленкового? Се далеченько звідсіль! Чого ж ви так далеко забились?

Варка. Отак—пішли та й пішли, перелі-

сками. Потім вернулись та й знов кудись не туди зайшли. Якби ж ми тутешні, а то ж, сказано, чужа сторона!...

Катря. А звідкіля ж ви?

Варка. Та ми здалека! нас тут „біженця-ми“ звуть...

Катря. А!...

Пилипко. Ми з Колодяжного.

Варка. Та хіба вони наші села знають! (до Катрі) Це далеко, аж геть за Київом. Нас вивезено з Волинського краю, як війна почалась. Ой, Господи, скільки ми лиха прийняли... і голодом, і холодом пропадали!...

Катря. Та й сторону ж свою тяжко кидати!

Варка. Ой, Боже мій! скільки плачу та крику було, як нас вигонили з села!

Пилип. Наші бабуня були зомліли: так і впали на землю, як їх з хати виводили.

Варка. Було всього!... Бачили ми, одїхавши, як наше село запалили: казали, на те, щоб німцеві не досталось. Господь знає, як там було, чи що там зосталось... Та й погнали нас були аж у Московщину; поневірялись ми там більше двох років, а потім сюди ми переїхали, тут оселились.

Катря. Єсть у вас батько й мати? вони тут?

Варка. Єсть, тут. Тато служать в одного господаря, а мама на поденну роботу ходять. І я хожу, як трапляється, полоть або-що. Живемо отак та все сподіваємось, коли то можна буде на свою сторону вернутись (зітхає). Все чомусь не можна!...

Пил. Мені вже так докучило ждати!

Катря (*жартуючи*). Так оце ти й пішов?

Пил. Я по печериці пішов (*виймає з кишені печерицю*). Ось яку знайшов.

Катря (*усміхаючись*). А! молодець!

Пил. Там у нас я багато знаходив: і печериць, і красноголовців, і рижків, і правдивих грибів!

Варка. Наша сторона лісова, то й грибів більше, ніж тут.

Катря. Та воно то і в нас вони єсть, як під який рік. Тільки треба знати, де шукать. Так оце ви, шукаючи печериць, і заблудились?

Варка. Еге ж! ходимо, ходимо, з самого ранку. А далі вже не знали, що й робить! Все мов не туди, куди нам треба. А спитать нема в кого. Я вже так зраділа, як почула, що хтось іде. Будь ласка, покажи нам, куди вийти з лісу на Павленків хутір.

Катря. Я б вам показала, так і сама добре не знаю. Ми туди не ходимо. Треба тут пождать. От, сядь та посидь,—може хто з базару йтиме, або школярі вертатимуться... (*сідає на пеньок*).

Варка (*сідає долі, за Пилипком*). От, горенько! А тут ще з хлопцем морока!

Катря. Се, мабуть, твій брат?

Варка. Еге ж. Та чи підбився, чи що, каже,—ноги болять.

Пил. П'яти. От, у отсій п'яті аж пече!

Катря (*присідає долі біля Пил.*). А покажи сюди п'яту, що там таке. Може, дерево загнав (*торкає Пилипкові праву п'яту*).

П и л. Ой, болить, болить!

К а т р я. Ото, який ти кородливий! Ось я вийму дерево, то й п'ята перестане болить... О! бач,—була скабочка! *(показує вийняту скабку)*.

П и л. Ой, дуже ж так щемить! *(тре очі)*.

В а р к а. Годі, Пилипку,—зараз пройде!

К а т р я. Посидь тихо, то й перестане.

В а р к а. От, і спасибі тобі, що порятувала! А я вже думала, що він збив ногу на що-небудь, або дуже підбився... Малий ще!...

К а т р я. Ну, що, хлопче,—не болить уже?

П и л. Ні, вже не болить, тільки дуже їсти хочеться.

В а р к а. Отакої! Де ж тобі взяти їсти? Харчів не брали!

К а т р я. Ну, сьому лихові якось порадимо трохи: ось у мене піріжки єсть. *(Добува з кишені піріжки)*. Мене мама посилали оце до тітки, а в їх саме піріжки пекли,—то й мені дали на дорогу. Ось нате вам по піріжечку *(дає піріжки Пилипкові й Варці. Пилип розломує піріжка й зараз почина їсти)*.

В а р к а. Спасибі!... Ти ж би, може, сама їла?...

К а т р я. Дарма! Я зараз буду дома, а ви люде „подорожні“,—їжте!

П и л. Добрий піріжок! як-раз такий, як я люблю,—з сиром.

В а р к а. То хоч подякуй же! який ти нечемний!...

П и л. Спасибі! Я й сам хотів сказати, тільки забувся...

К а т р я. Їж, їж на здоров'я!

Варка (*дивиться в гай*). Ой, що то воно таке маячить?...

Катря. Де?

Варка. Он там, проміж деревом... Мов би щось пройшло, сюди й туди... у зеленому вінку...

Катря (*встає й розглядає проміж деревом*). Нема нікого (*знов сідає*). То тобі так здалось. Тут рідко хто ходить.

Варка. А, може, то русалка?

Катря. Русалка?! Де вона тут візьметься? — Тут і води нема поблизу!

Варка. То що? Русалки ж не тільки в воді сидять. Наші бабуня кажуть, що єсть русалки водяні, польові й лісові. Лісова русалка, Мавка, ходить у зеленому вінку, убрана в зілля. Лісові русалки — наймудріші: вони все знають. Лісова русалка може й людину повернути у пташку, або й пташку людиною зробити. Попро- сить свого батька, Лісовика, — він так і починить.

Катря. Наша вчителька говорила нам, що то все неправда: нема на світі ні русалок, ні відьом, ні лісовиків. То все вигадки!

Варка. А на що ж кажуть?...

Катря. Та так собі, як казку. Адже ж у казках оповідають, що й звірі розмовляють: і лисиця говорить, і вовк, і зайчик, а хіба ж вони говорять? То так собі люде вигадують, для розваги. Вимірковують.

Варка. Не знаю... А в нас усі кажуть, що таки єсть і відьми, і русалки. Люде бачили їх. І тих людей, що вони перевертали, у нас теж знають.

Пил. Та отже й з Микитою пригода була. Він сам розкажує.

Варка. Та Микита вже, може, й бреше,—приточив де-що...

Пил. Чого бреше?—Ні, Микита не бреше, а так було!

Катря. А ну, ну! що там Микита розкажує?

Пил. А те, що як зловив його Лісовик та перевернув, то цілий рік треба було пропадять у лісі.

Варка (*до Катрі*). Та казали, що хлопець од мачухи втікав та старців водив.

Катря. Ага! от що!...

Пил. Та Микита таки й вийшов із старцями з села, тільки як старці посідали під ліском одпочивать, то Микита пішов собі гнізда драть,—а Лісовик наскочив, розгнівався й сказав: „За те, що ти моїх пташок нищиш, будеш ти сам стрибати пташкою цілий рік“. Та й перевернув Микиту в шпака!

Катря (*з усміхом*). Отака ловись! Ну, та й що?

Пил. Та й нічого: так Микита й був цілий рік шпаком, аж поки йому строк вийшов. А було це так: у той ліс прийшли мисливці,—оті ловці, що ходять стрілять зайців, то-що; і стали вони відпочивать, та кашу варить,—як-раз під тим деревом, де Микита сидів на гільці, будши тоді шпаком.

Катря. Ото!... і треба ж так прийтись!

Пил. Еге. Вони варять, а Микита все заглядає, бо давно каші не їв, та й за людьми

скупив. А один мисливець і каже: „І чого сей шпачок усе заглядає до нас? Ще в кашу впаде! Ось я його зараз устрелю!“ Та й простяг руку до рушниці, хотів стріляти.

Катря. Ой лишенько!

Пил. Та нічого! Бо як-раз у ту хвилину Микиті строк вийшов,—і він знов хлопцем став. Тільки як він тоді зробився тяжчий, ніж був шпачком, то й не міг удержатись на тоненькій гілечці—та й упав з дерева, як-раз біля вогнища.

Катря. Отак! А мисливці тоді що?

Пил. Мисливці страшенно перелякалися, що таке сталося,—що з пташки та зробився хлопець—і повтікали! покинули й кашу, і все! Микита тоді добре попоїв: і каші, і всяких наїдків та й прийшов додому. Отаке було!

Катря. Оце так сторія, хлопче!

Варка. Та хлопця таки цілий рік не було дома. Хто його зна, як воно там було!... Ну, а про одного дядька,—там у нас—то таки всі кажуть, що він два роки вовком бігав. Лісовик його перевернув.

Пил. І я його знаю,—се дядько Свирид.

Варка. Потім уже він і одбув свій строк, знов чоловіком став, а його вже так і звали—вовкулакою.

Катря. Та про „вовкулаків“ і в нас розказують, тільки того не може бути,—се вигадки! Ти в школі вчилася?

Варка. Ні.

Катря. Ну, того ти й віриш, що все те єсть.

Варка. О, дивись, дивись!... Знов промай-

нуло щось! мов би в зеленому вінку (*встає, трохи поступає вперед і придивляється*).

Катря (*встає, іде далі й роздивляється проміж деревом*). Та то, може, гілля так має... Може яка пташка перелетіла з дерева на дерево та й зачепила віття...

За коном. Зозуля. Куку! куку! куку!

Катря. От, бачиш! Може то зозуля гілля колише. А може ти дуже зморилася та в тебе в голові морочиться; ого тобі й мелькає в очах та ввижається щось. (*Сідають обидві*).

Варка. Та мені таки болить голова... Цілий ранок ходимо, а воно ж уже гаряче тепер. Душно стає!...

Катря (*дивиться вгору*). Та саме півдня тепер,—сонце вже високо підбилось. Приляж та спочинь. А поки передрімаєшся, то як-раз хлопці йтимуть із школи по хуторах, то й проведе которий. А я посижу тут, біля вас.

Варка. Та хіба що так!... (*кладає голову на соломку*).

Катря (*до Пилипка*). І ти, хлопче, ляж та відпочинь трохи. Ось тобі й соломка є під голови,—мабуть, пастушки залишили, як ночували. Може й заснеш трохи, коли підбився. Ляж! я тобі й „котка“ заспіваю!

Пил. Я вже великий, щоб мені „котків“ співати! А полежати—полежу, бо що ж так сидіти!

Катря. А я все таки заспіваю (*співа*).

А-а, котків два,

Сіренької обидва,

По бережку ходили
Та качечку ловили;
А качечка на юшечку,
А пір'ячко в подушечку,—
Подушечка мнякенька,
Опи, дитино маленька!
А-а-а, а-а!...

От, і задрімав наш козак! Швидко його сон узяв!

Барка *(на-пів сонна)*. Малий ще! зморився...

Катря *(сама собі, обгорнувши коліна руками і мрійно підвівши вид)*. Усе їй та русалка „лісова“ ввижається! „у зеленому вінку“... А яка б вона була на вроду, та русалка, якби справді була?... Мабуть гарна!... І така, бач, могутня сила,—удвох з батьком, Лісовиком, перевертають людей у пташок, то-що, і пташок знов у людей... *(перерва)*. Що се—ї мені мов би дрімається *(схиляється на праву руку, прикривши очі пальцями й підперши локіть лівою рукою)*. Чогось і мене сон розбирає...

(Перерва).

Пилипко *(згодом, підводячись та оглянувшись)*. От! присипляли, присипляли, а далі—обидві й поснули! Що ж мені так лежати? Ще який звір наскочить, то не буде чим і оборонитись! Піду-но я та дрючка доброго пошукаю *(встає)*. О! тоді вже ніякий вовк до мене не підступиться,—я йому задам! *(виходить управо)*.

В И Х І Д 3-й.

(Русалка—виходить з лівого боку—в зеленому вінку, поверх розпущених кіс, у білій

сорочці, шитій біллю; через плече сплет з барвін підперезана жгутом з трави; од пояса ря спускається хміль, листи з папороті та інші зілля).

Русалка. Дрімають дівчатка!... Нехай!...
Побавлюся на своїй любій галявці.

За коном. Зозуля. Куку! куку! куку!...

Рус. А! ти вже мені докучила, Зозулько!
Все „куку!“ та „куку!“ Хочеш дівчинкою погуляти?

За коном. Зозуля. Куку!

Рус. Ну, добре! попрохаю тата (гукає). Тату! татусю! гу-у!

За коном. Лісовик. А чого там?

Рус. Пустіть Зозульку трошки погуляти дівчинкою. Дуже просить, цілий ранок!

За коном. Лісовик. Добре! Іди, Зозуле!

В И Х І Д 4-й.

(Зозуля-дівчинка виходить з правого боку).

Зозулька. Добридень, красна панночко, Русалочко! Спасибі, спасибі тобі, що випрохала мене!

Рус. Іди, йди, Зозулько, погуляй трохи дівчинкою. Сплети собі віночка у гаю, з квіток! А то он у тебе трошки пір'ячка зосталось на голівці.

Зозуля. Сплету, сплету віночка! (Уклоняється й веселенько виходить, примовляючи) Куку! куку!

За коном.

Горобці. Цвірінь! цвірінь! цвірінь!

Соловейки. Тьох, тьох, тьох!

Перепелята. Підподьом! підподьом!

Горобці. Цвірінь! цвірінь! цвірінь!

Соловейки. Тьох! тьох! тьох!

Перепелята. Підподьом! підподьом!

Горобці. Цвірінь! цвірінь! цвірінь!

Рус. (береться за голову). Ото завели! всі-

ма голосами!

За коном.

Горобці. Цвірінь! цвірінь!

Солов. Тьох! тьох! тьох!

Рус. Та стрівайте!... ото побачили, що Зозульку пущено, та й собі хотять погуляти!

За коном.

Солов. Тьох! тьох! тьох!

Перепелята. Підподьом! підподьом!

Рус. Та зараз уже, зараз! Татусю, гу-у!

Пустить і соловейків, та горобчиків, і перепелят погуляти трохи хлоп'ятами!

За коном. Лісовик. Добре вже, пущу!

Ідть, соловейки, горобці й перепелята! натурчали вже ви мені голову!

В И Х І Д 5-й.

(Соловейки, Гороб'ята й Перепелята входять з правого боку. 1-й Соловейко веде перед).

Рус. Ото! ціла зграя!... А! Соловейко! рада послухати, що ти мені скажеш.

Солов. Чолом тобі, красна панночко, Лісо-

ва Русалочко! Вітаємо тебе з гожею весною, з зеленим маєм! Нехай твоєю стежкою квітки процвітають! Нехай тобі всіміхається ясне сонечко з блакитного неба, нехай і весела пташка, і яра пчїлка співають хвалу тобі, нашій гайовій царівні. Втішайся красою та радій весною!

Рус. О! ти, Соловейку, знаєшся на гарній мові! Іди ж, гуляй! Впірж собі сопілочку та красно заграй-заспівай людям зблизька наших гайових пісень.

Солов. Чиню твою волю, красна панночко! я заспіваю людям про всі роскоші зеленого гаю. Зоставайся здорова й навіки щаслива! (*виходить управо, інші Соловейки за ним*).

Перепеля (*підступає до Русалки, за ним інші Переп.*).

Рус. А ти, Перепеля, що мені скажеш?

Переп. Я не вмію так красно промовляти, як Соловейко, а тільки від щирого серця дякуємо тобі, красна панночко, Русалочко, за твою добрість, що ти випрохала нас у свого тата! Спасибі! (*рушає вправо, разом з іншими Перепелятами, примовляючи*) Піднодьом! піднодьом! піднодьом!

Рус. Ото смішні ті Перепелята!

Горобчик 1-й (*підступа до Русалки, за ним інші*). І ми, сірі горобчики, жваві молодчики, вітаємо тебе, красна панночко, Русалочко, і дякуємо за твою ласку велику! Скажи здорова та весела так, як ми. Цвірінь, цвірінь, журбу покинь!

Р у с. Ну, йдіть, пострибайте, горобці-молодці, та шануйтеся! квіток не толочте, гілбок не ламайте. Не пустуйте дуже, ставши знов хлоп'ятами!

Г о р о б. Ой, як же нам не пустувати, коли весело нам! Весна красна прийшла, всім радість та жвавість принесла! Дуже пустувати не будемо, а щоб зовсім не пустувати, то сього не можна! Вибач нам!... Цвірінь, цвірінь, цвірінь (*всі горобчики, підстрибуючи та цвірінькаючи, виходять управо*).

Р у с. Сказано,—діти! і пташками, і хлоп'ятами—все однакові! Діти!...

За коном. О д у д е ц ь. У-ду-ду! у-ду-ду!

Р у с. А! треба вже й Одудця пустити! Нехай і сей поскаче!... Тату! татусю! гу-у! Пустіть уже й Одуда погуляти!

За коном. Л і с о в и к. Та докучило вже мені тее! Все пускай їх та пускай!

Р у с. Пустіть, таточку! День такий хороший!...

За коном. Л і с о в и к. Та добре вже! Іди, Одуде.

В И Х І Д 6-й.

(Одудець виходить з правого боку).

О д у д е ц ь. Вітаю тебе, красна панночко, Русалочко, і щирим серцем дякую тобі за твою добру ласку! (*уклоняється*).

Р у с. Добре, добре!... А тебе й хлопчиком знати, що „Одудець-молодець!“—чубок і тепер високо стремить!

О д у д е н ь. А як же! Піду та похвастаю чубком проміж хлопцями. Зоставайся здорова!

Р у с. Чудні ті пташки!

За коном. В о р о н а. Кра! кра!

Р у с. А! ще й Ворона озивається!

В о р о н а. Кра! кра!

Р у с. Не пущу! не люблю я тебе! бо ти моїх пташенят нищиш. Гніваюсь на тебе, не хочу за тебе тата просити! Не хочу! (*тупає ногою*).

За коном. Х о х і т в а. Ха, ха, ха! хо, хо, хо! ха, ха, ха!

Р у с. О! хохітва залягається! Мабуть, знов щось дуже смішне в гаю сталося! Татусю, гу-у! Пустіть сюди хохітву! щось мені смішне розкаже!

За коном. Л і с о в и к. „Обридла ти мені! та вже пущу для твоєї розваги!—Іди, Хохітво!“

В И Х І Д 7-й.

(*Хохітва виходить з правого боку*).

Х о х і т в а. Ха, ха, ха! хо, хо, хо! Добридень, красна панночко! Ой, не можу більш нічого казати! ой, сміх мене бере! хо, хо, хо! ха, ха, ха!...

Р у с. Та що там таке? кажи вже!

Х о х і т в а. Пусти й Ворону сюди: хочу при їй розказати, щоб їй соромніш було!

Р у с. Татусю! пустіть уже й Ворону,—дуже треба. На мою втіху пустіть!

За коном. Л і с о в и к. Ну, це вже в останній раз. Більш нікого не пущу сьогодні.

Р у с. Добре, добре, татусю! не буду більше їй просити!

За коном Лісовик. Іди, капосна Ворона. Я б тебе не пустив, та вже ради дочки. Іди з очей!

В И Х І Д 8-й.

(Ворона виходить з правого боку, в темнім одінню; на плечах нап'ята чорна хустка).

Ворона. Кра! (підходить до Русалки й стає між нею й Хохітвою, трохи далі в глибину кону).

Хохітва. Хо, хо, хо! ха, ха, ха!

Рус. Та що там таке? кажи вже!

Хох. Ог, зараз. Хо, хо, хо! ха, ха, ха! Се, бачиш, красна панночко, полетіла наша Ворона аж до річки і вловила рака. Що ж би звісти його в затишку та й годі. Так ні! зхотілося їй похвастатись перед иншим птаством, яка то вона мудра! Прилетіла в гай і сіла з тим раком на суку. Лисиця бігла, побачила та й стала підлещуватись, щоб видурити рака; сіла навпроти та й каже:—„Знаю я, Вороно, твого батька й матір; що ж то за розумні та поштиві птахи!“ А Ворона тільки „угу!“—боїться дзьоба роззявити, щоб рака не впустити. Лисиця далі каже:—„Знаю я, Вороно, й твоїх братів та сестер; що то за моторні й гарні птахи!“ А Ворона знов тільки „угу!“ Тоді Лисиця говорить:—„А все ж ти, Вороно, найкраща! Такої розумної, такої гарної птахи в цілій діброві нема!“ Тією хвальбою Ворона вже так стішилася, що не могла більше держатись! Та як роззявить дзьоба—кра! кра!—і впустила рака. А Лисиця тоді за рака та—хода! тільки хвіст майнув! Хо, хо, хо! Ха, ха, ха!

Р у с. Отсе так! Ха, ха, ха! Справді, смішна пригода! Ото ж вже, Вороно, погуляй і ти трошки між людьми та пам'ятай, що не треба так пишатися перед иншим товариством, та не треба й облесливих речей слухати, не треба їм вірити, та величатися ними. Іди!

В о р о н а. Кра! *(виходить праворуч)*.

Р у с. Іди й ти, Хохітво! Дякую, що розважив, веселеньку пригоду розказав.

Х о х і т в а. Хо, хо, хо! Дякую й тобі, яєна панночко! *(виходить праворуч, гукаючи за коном)* Ха, ха, ха! хо, хо, хо!

Р у с. Ну, вже всі пішли... Нехай!... Треба й собі вийти ще на гору: польова Русалочка говорила, що вийде до мене на межу погостити зо мною. От, тільки треба сих побудити, щоб їх часом який звір не злякав *(підходить зза плечей до Катрі)* Отсій дам те намисто, що я найшла на стежці, за те, що вона добра й милосердна: порятувала хлопчика й підживила його з сестричкою *(кладає Катрі в кишеню намисто, потім торкає своєю зеленою гіллячкою обох дівчат)*. Вставайте! вставайте! прокидайтесь *(виходить ліворуч, оглядаючись і усміхаючися)* Бувайте здорові!

К а т р я *(прокинувшись)*. Що се?... І я мов би заснула? Навіть снилося такого багато!... *(проводить рукою по чолю, потім іде в глибину кону, дивлячись у ліс)*.

В а р к а *(прокидається теж, сідає, мрійно дивиться в ліво, потім, оглянувшись коло себе, крикує)*. Ой, Боже мій, де ж це Пилипко?!

Катря (*оддаючи*). Справді, де це він подівся! (*зостається в глибині кону*).

Варка. Ой, моя доленько, нема хлопця! (*схвачується й біжить управо*) Пилипе! Пилипе!... (*біжить ліворуч*) Пилипку!! Пилипку!! де ти? гу-у!

В И Х І Д 9-й.

(*Пилипко іде зправа, з дрючком*).

Пил. Та чого ти репетуєш?! Осьде я, вже йду!

Варка. Ой, як я злякалась!... Де ж ти був?

Пил. Ходив доброго дрючка шукати. Бачиш, якого виламав! Тепер ніякий звір не підступиться! я йому задам!

Варка. А я вже думала, чи не перекинув тебе Лісовик у яку пташку, або що. Аж і дуні не стало зпереляку.

Пил. А якби й перевернув, то що? Ну, й стрибав би пташкою по дереву так, як Микита. Хіба мені що?

Варка. Дурне ти ще!... Сядь мені й не рушай нікуди й ступня!

Катря. Та гаразд уже, що знайшовся! Сядь справді, посидь, а то знов заблудишся.

Пил. Та й сяду. (*Сідає праворуч, біля со-
ломи*).

Варка (*підходить до Катрі*). Ти знаєш, тут була Русалка. Я її бачила зовсім зблизька.

Катря. То тобі снилося... І мені Русалка снилась... Бо ти все про неї говорила...

Варка. Ні, вона сюди приходила.

Катря. Що ж тобі говорити, коли ти не ймеш віри!

В И Х І Д 10-й.

За коном. Школярі (співають).

Вийшли в поле косарі
Косить рано на зорі,
Гей, нуте, косарі, } 2
Бо не рано почали.

Катря. О!... се наші хлопці йдуть.

Варка. Вставай, Пилипку! (*бере Пил. за руку*).

За коном. Школярі (співають).

Хоч не рано почали,
Так багато утяли,
Гей, нуте, косарі,
Бо не рано почали,
(*виходять на кін, доспіваючи*)
Гей, нуте, косарі,
Бо не рано почали!

1-й школяр. Добридень вам, дівчата!

Катря. Здорові!

Варка. Ви—горобці?

1-й школ. Що?!

Варка. Я думаю, може ви ті горобці, що
Лісовик на хлопців перевернув?

1-й школ. Що ти торочиш?! які ми тобі горобці? Ми—школярі, йдемо з своєї школи додому, на хутори.

Катря. То може кому йти поблизу Павлинкового хутора?

1-й школ. Я живу недалеко від Павлинкового хутора.

Катря. То проведи отсю дівчину й хлопця.

Вони з Павленкового хутора, ходили по гриби й заблудилися...

1-й школ. Добре, я надведу. Тільки нехай вона не зве нас горобцями!

Катря. Та ні!... То їй тута щось снилось і вона ще не зовсім прочумалась...

1-й школ. (до Варки). Ну, ходім з нами.

Варка (до Катрі). Прощавай, сестричко! Спасибі тобі за твою добру ласку! Зоставайся здорова!

Катря. Ідїть здорові! Нехай Бог постріча!... Дай вам, Боже, щоб ви швидче на свою сторону вернулися!

Варка. Ох, дай то, Господи!...

Школярі (рушають управо, співаючи).

Накосили кону сіна,

Та їй ту прийшла коза звїла,

Гей, нуте, косарі,

Бо не рано почали!

(за коном)

Гей, нуте, косарі,

Бо не рано почали!

Катря (стоїть який час, дивлячись услїд школярам). Нема нікого... (виходить наперед кону і говорить, склавши опущені руки). Що ж се було—уся та орудя?... Чи Русалка справді приходила? Так ні,—Русалок же нема на світі!... Се так примарилося... Це був сон-мрія зеленого гаю!...

Олена Пчілка.

*Де-які вказівки для тих, що ставитимуть
дійство.*

Постанова дійства „Сон-мрія“—надзвичайно легка. Лаштунки—ліс, а такі лаштунки єсть усюди, де тільки грають на кону. До того—купка соломи й пеньок і більше нічого...

Де-хто, може, погадає, що трудно зробити одіння для дітей, бо інші думають, що діти повинні уявлятися пташками.

Це справді було б клопітно й трудно влаштувати, особливо тепер, коли не можна добути нічого придатного для такого одіння. Та й по ходу дійства не потрібно прибірати дітей пташками, бо вони ж усі виходять на кін після того, як Лісовик уже переверта їх знов у дітей. Отже всі діячі виходять у своїй звичайній одежі. Ото тільки Зозулька має трохи пір'ячка на голові, застромленого за стрічку.

Дівчатка повинні бути причесані гладенько, без тих „грівок“, з проділом посередині голови, а не збоку; ніяких гребінчиків теж не стромляти; здорового, блискучого наміста, отих „бус“, не чіпляти, бо то зовсім не гарно.

Всі діти взагалі можуть бути одягнені трохи краще, ніж звичайно, бо для кону одягаються таки чепурніше,—однак, не треба одягатись якось особливо ошатно.

У вінку виходить тільки Русалка (щоб вона одрізнялась від інших). У Катрі може бути стрічка на голові, зав'язана простенько ззаду, без тих бантів,--великих ключок--що часом вив'язують збоку. У Катрі може бути за стрічкою одна, або дві квіточки.

Коли дійство ставитиметься в таку пору, як ще нема ніякого зілля, окрім барвінку,—він бува й зімою—то й вінок для Русалки, і всі сплети на її одінню (через плече та й од пояса) можуть бути теж із барвінку.

На Варці може бути хусточка, зав'язана кінцями назад, по-волинському, а не під бородою. Варка й Катря можуть бути босі, або в черевиках. Попередниці коли й будуть, то простенькі.

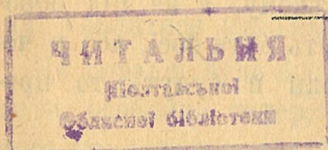
Ролі треба знати добре,—се єсть половина успіху; постановки треба видержувати, не хапатись. Виходи треба пам'ятати добре. На кону одні діячі не повинні заслоняти других, щоб групи не були скомчені вкупу.

О. П.

Зміст.

	Стор.
1. Весняний ранок Тарасовий	3
2. Сон-Мрія	25

50 коп.

96576

Ціка 15 гривень 6.

Вересень 191.

